

Veien videre for HUNT

Gjør HUNT oss friskere og lykkeligere?

Det er gjennom Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT) generert mengder av kunnskap om hva som gjør oss syke og hva som holder oss friske. Det er i følge HUNTs egne nettsider avlagt imponerende 123 doktorgrader basert på materiale fra HUNT undersøkelsen, og det går nok ikke mer enn en uke mellom hver gang det publiseres en vitenskapelig artikkel basert på materiale fra HUNT undersøkelsen. Som nordtrøndere kan vi være stolte av å ha bidratt til at så mye kunnskap har blitt produsert. I dag er det 30 års jubileum ved HUNT forskningssenter på Levanger. De kan med rette glede seg over hva de har fått til med hjelp fra oss i Nord-Trøndelag. Det er allikevel naturlig å stille spørsmål om hvilken nytte denne kunnskapen har og hvordan den kan brukes for å bedre folkehelsen.

Det er 30 år siden eventyret om et lite stykke Norge startet. Det hele braket løs i 1984 gjennom HUNT 1 med et framme på hele 88 %. Nordtrønderne gikk bokstavelig talt gikk mann av huse for å bidra i det som skulle bli Norges største samling av helseopplysninger om en befolkning. Aldri før hadde man opplevd så godt oppmøte i en helseundersøkelse, og HUNT er i dag en av verdens største kartlegginger av en befolknings helsetilstand. Enkelte påstår at det eksepsjonelt gode oppmøtet i HUNT 1 skyldes at nordtrønderne ikke forstod seg på forskning og frivilling deltakelse. Når man fikk innkalling gjennom personlig brev i posten stilte man selvfølgelig opp. Helseundersøkelse av den store sorten var nytt, med stor buss parkert sentralt i bygda- og maken til busstur! Vi gikk inn fremme og ut bak etter å ha blitt registrert målt, veid osv.. Etterpå bar det inn på forsamlingshuset, hvor vi fikk blant annet testet hørselen i «telefonkiosker på rekke og rad». I tillegg har vi vrenget skjela ut og inn i metervis med spørreskjemaer og rapportert om alle tenkelige og utenkelige forhold som kan ha betydning for vår helse og risiko for sykdom, omlag 3000 variabler per individ. Man kan også velge å se det gode oppmøtet som utslag av den nord-trønderske dugnadsånden. Uansett, selv om oppmøtet har dalt gjennom HUNT 2 og HUNT 3 kan forskerne glede seg over et enormt datamateriale, inklusive innskudd i HUNT biobank. Å forvalte en slik ressurs medfører også et stort ansvar, noe også Terje Carlsen poengterte i sin kronikk i TA 16/9 da han stilte spørsmål om HUNT trenger kritikk.

I dag er vi altså godt kartlagt, og vi har kunnskaper om helsetilstanden i «hver en krok» av fylket. Gjennom det interaktive kommuneatlas kan vi se og sammenligne eksempelvis forekomsten av fedme og angst hos innbyggerne mellom kommunene og innad i mellom bygdene. Spørsmålet er hvordan man skal forvalte denne kunnskapen på en fornuftig måte til det beste for folkehelsen og til nytte både for nordtrønderne og andre. Til dette formålet er det blant annet stiftet et eget selskap, Lifandis AS (tidligere HUNT Biosciences AS), som eies av NTNU, Helse Midt-Norge og NTFK. Her skal man se på hvordan man skal anvende verdiene i HUNT til å øke forskningsaktiviteten og bedre folkehelsen i Nord-Trøndelag. Det er her vi nærmer oss stedet hvor skoen trykker. Mer kunnskap gir ikke bedre folkehelse fordi kunnskap i seg selv ikke gir oss verktøy, modeller, metoder og intervensjoner som kan hjelpe oss å løse folkehelseutfordringene. Vi kjenner problemet, men ikke løsningene. Det hjelper ikke å vite at mange er overvektige, at mange flere eldre er deprimeret eller at flere har diabetes enn det vi var klar over hvis vi ikke har kunnskap, og skaffer oss erfaringer i hvordan vi kan imøtekomme disse utfordringene.

HUNT har også en sentral plass i NTNUs strategi mot å bli et universitet for fremragende forskning i 2020. Her bygger man nettopp på en helsedugnadsmodell med investering og avkastning (HUNT og

NTNU strategidokument 2009). Oppgaven for HUNT blir å bringe seg selv inn i neste fase av sitt eget prosjekt slik at det ikke «bare» blir HUNT 4, 5 og 6, selv om jeg forstår at dette kan være fristende. HUNT kan ikke stoppe ved å produsere og formidle forskningskunnskap om helseutfordringene, men må også ta skrittet videre ved å bidra til intervensjoner og modeller for kunnskapsbasert folkehelsearbeidet.

HUNT må med andre ord benytte sin posisjon og pondus ved å invitere, og fortsette å invitere, til dugnad for styrking av folkehelsearbeidet sammen med NTFK, HINT og kommunene. Ikke minst må HUNT gå foran gjennom å initiere utvikling og utprøving av intervensjoner for bedre folkehelse. En av HUNTs største utfordringer i de neste 30 år blir derfor å forfølge og realisere sine egne intensjoner ved å ta ansvar for å forvalte tilliten nordtrønderne har gitt. HUNT må ta sitt moralske ansvar ved å bidra til at kunnskapene fra HUNT blir omsatt til utvikling av praktiske intervensjoner som kan bedre folkehelsen, og ikke la seg blende av publiseringspoenger og status. Og her stiller vi nordtrønderne gjerne opp til dugnad igjen. Slikt kan det også blir fremragende forskning av. Jeg ønsker lykke til med HUNT 4!